

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

30 EKİM 2020 İZMİR DEPREMİ HAKKINDA RAPOR

SELİN SAYEK BÖKE

Genel Sekreter
İzmir Milletvekili

SEYİT TORUN

Yerel Yönetimlerden Sorumlu
Genel Başkan Yardımcısı
Ordu Milletvekili

ALİ ÖZTUNÇ

Doğa Hakları ve Çevreden Sorumlu
Genel Başkan Yardımcısı
Kahramanmaraş Milletvekili

AHMET AKIN

Enerji ve Alt Yapı Projelerinden Sorumlu
Genel Başkan Yardımcısı
Balıkesir Milletvekili

I - İNCELEME HEYETİNDE YER ALANLAR

CHP Genel Sekreteri Selin Sayek Böke, Yerel Yönetimlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Seyit Torun, Doğa Hakları ve Çevre Politikalarından Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Ali Öztunç, Enerji ve Altyapıdan Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Ahmet Akın ve CHP Grup Başkanvekili Özgür Özel ile bölge milletvekillerinin yer aldığı heyet deprem akabinde yapılan görevlendirme ile İzmir'e ulaşmışlardır.

Depremin ikinci gününden itibaren ise 8 genel başkan yardımcısı ve 91 Milletvekili, İzmir İl ve İlçe örgüt yöneticileri, CHP'li Belediye Başkanlarının da katılım sağladığı bir ekip ile afet izlenmiş, kriz yönetimine katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

II – İZMİR DEPREMİ HAKKINDA BİLGİ

AFAD verilerine göre, 30 Ekim Cuma günü, Türkiye saati ile 14:51'de merkez üssü Ege Denizi, 17.26 km Seferihisar (İzmir) olan Mw 6.6 büyüklüğünde bir deprem meydana gelmiştir. AFAD tarafından, depremin belirgin süresi ise ilk hesaplamalara göre 15.68 saniye olarak belirlenmiştir. AFAD, 6.6 büyüklüğündeki deprem sonrasında, büyüklüğü 4'ün üzerinde 46 artçı olmak üzere, toplam 2124 artçı sarsıntı yaşandığını açıklamıştır.

Kandilli Rasathanesi ise depremin büyüklüğünün 6.9 olduğunu, 4 Kasım saat 09:00 itibariyle büyüklüğü 4'ün üzerinde 53 artçı olmak üzere, toplam 1875 artçı deprem olduğunu açıklamıştır.¹ Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Müdürü Haluk Özener, 6 Kasım saat 09:00 itibariyle büyüklüğü 4'ün üzerinde 54 artçı olmak üzere, toplam 2487 artçı deprem çözümünü yapıldığını açıklamıştır.²

Tarihteki İzmir Depremleri

İzmir'de 1900 yılından bugüne kadar 695 adet deprem gerçekleşmiş olup, bunların en büyüğü 6.8 şiddetindedir. 1900 yılı itibariyle 6 ve üzerindeki şiddetle yaşanan deprem sayısı - 30 Ekim 2020 tarihli deprem de dahil olmak üzere- 8 (Sekiz)'dir.

Söz konusu bölgede, 1900 yılından öncesi için, 332 adet tarihsel dönem depremi kaydı mevcuttur.

19 Ocak 1909 - Foça Depremi - 6 büyüklüğünde - 700 ev yıkıldı, ayrıca 1000 ev hasar gördü.

31 Mart 1928 - Torbalı Depremi- 6,5 büyüklüğünde- Yaklaşık 2 bin evin yıkılmasına yol açtı. Deprem. İzmir, Manisa, Alaşehir, Uşak, Bayındır, Tire ve Ödemiş'te hasara neden oldu.

22 Eylül 1939 - Dikili Depremi- 6,6 büyüklüğünde - 1000 ev yıkıldı.

¹ https://twitter.com/Kandilli_info/status/1323903551551229952

² <https://twitter.com/HalukOzener/status/1324612941665259520>

23 Temmuz 1949 - Karaburun Depremi - 6,6 büyüklüğünde- 2 bin 200 ev hasar gördü. Evlerin bazıları yıkılırken, bazılarının ağır hasarlı olduğu tespit edildi.

16 Temmuz 1955 - Söke-Balat Depremi - 6,8 büyüklüğünde- 300 ev enkaza dönüştü.

6 Kasım 1992 - Seferihisar Doğanbey Mahallesi merkezli deprem - 6 büyüklüğünde- 60 kadar yapıda hasar oluştu.

12 Haziran 2017- Karaburun merkezli - 6,2 büyüklüğünde

III - ACİL DURUMLARA MÜDAHALE, NORMAL YAŞAMA DÖNME VE REHABİLİTASYON ÇALIŞMALARI

AFAD'ın verilerine göre, Deprem nedeniyle 114 yurttaşımız yaşamını yitirmiştir. Yaralanan 1035 vatandaşıımızdan 999'u taburcu edilmiş olup, 36 vatandaşımızın tedavisi devam etmektedir.³

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın İzmir Büyükşehir Belediyesine aktardığı verilere göre, 114 can kaybının yaşandığı depremde, 34.072 binada tespit yapılmıştır. Buna göre, 231 acil, ağır hasarlı ve yıkılan bina, 251 orta hasarlı bina, 1834 az hasarlı bina bulunmaktadır. Ayrıca Menemen ilçesi Asarlık bölgesinde 20 hanede zemin kayması yaşanmıştır. Daha önce erozyon nedeniyle çöken bölgede deprem ile birlikte zemin kayması olmuştur.

Depremi hemen ardından depremden etkilenen bölgeye ilk olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi İtfaiye ve Arama Kurtarma ekipleri ulaşmıştır. İlk müdahalede enkaz altındaki 55 yurttaşımız İzmir Büyükşehir Belediyesi ekipleri tarafından sağ olarak enkazdan çıkartılmıştır. İzmir Büyükşehir Belediyesi 8 Bin üzerinde personeli ile ilçe belediyeler ise yaklaşık 4 bin personel ile depremde evleri yıkılan, hasar gören yurttaşların hayatını sağlıklı bir şekilde sürdürmesine, İzmir'de yaşamın normale dönüşmesine yönelik çaba göstermiştir ve göstermektedir.

Bu kapsamda, 786'sı Büyükşehir Belediye'miz tarafından olmak üzere 2910 çadır kurulmuştur. 786 çadırdaki 3.842 yurttaşımızın konaklaması sağlanmıştır. AFAD tarafından ise 2.124 çadır kurulmuş bu çadırların 1.324'ünde yurttaşlarımız konaklamış 803'ü boş kalmıştır. İzmir Büyükşehir Belediye'si bu sonuçların depremzedelerin tercihlerini yansıttığını ifade etmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesi başta olmak üzere toplam 49.731 battaniye ve yorgan, 2.065 ısıtıcı ve 1 milyon 348 bin 77 maske dağıtımı ile gıda ve yemek yardımları yapılmıştır. Büyükşehir Belediyesi tarafından, psiko-sosyal hizmet verilerek rehabilitasyon çalışmaları yürütülmektedir.

***CHP'Lİ BELEDİYELERİN ÇALIŞMASI**

3 İzmir Seferihisar Depremi-Duyuru 52 (04.11.2020 - 22.40) <https://izmir.afad.gov.tr/izmir-seferihisar-depremi-duyuru-67-04112020---2240>

İzmir’de yaşanan depremin ardından Yerel Yönetimler Birimince belediyelere yapılacak yardımlar hakkında Genel Merkez’e bilgi vermeleri ve yapılan yardımların listesi istenmiştir.

Bu doğrultuda İzmir Büyükşehir Belediyesi hariç CHP’li belediyelerden gelen veriler ışığında;

9’u Büyükşehir Belediyemiz olmak üzere toplam 55 belediyemiz,

- 178 araç
- 753 personel
- 25.200 günlük sıcak yemek
- 474.300 adet maske
- 17.849 litre dezenfektan
- 28.281 paket hijyen malzemesi
- 18.758 adet giyecek
- 108.762 bardak/şişe içecek
- 13.511 adet battaniye
- 292 adet çadır ve çadır matı
- 2.150 adet uyku tulumu
- 200 adet ısıtıcı
- 50.495 adet kumanya
- 4 adet şarj ünitesi
- 58 adet mobil WC/duş
- 15 adet jeneratör yardımında bulunmuşlardır.

***“BİR KİRA BİR YUVA” KAMPANYASI**

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından başlatılan “Bir Kira Bir Yuva” Kampanyası kapsamında yapılan yardım, ilk 24 saatlik zaman diliminde 10 milyon 770 bin TL’ye ulaşmış olup, bu bedel ile 1100 ailenin 5 aylık kirası ödenebilir duruma gelmiştir. Raporumuzun kaleme alındığı 5 Kasım günü itibarıyla ise 20 milyon 75 bin TL toplanmış bu rakam ile 2000’in üzerinde aileye 5 aylık kirası ödenebilir seviyeye ulaşılmıştır. Ayrıca, Halkın Bakkalından alınan erzak destekleri 13 Milyon TL’ye yaklaşmıştır.

***BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNİN DAİRELERİ TAHSİS EDİLECEK**

Depremde evini yitiren yurttaşlarımızın barınma ihtiyaçlarını gidermek için İzmir Büyükşehir Belediyesi ilk etapta Karabağlar İlçesi Uzundere bölgesindeki Büyükşehir Belediyesine ait 224 adet daireyi depremedelere tahsis edeceğini, 380 ailenin Hilton Oteline yerleştirileceğini, 106 aileye ise yardımseverlerden elde edilen boş daireler tahsis edileceğini açıkladı. Çok sayıda aile de çeşitli ilçe belediyeleri tarafından kendi ilçelerindeki otellerde misafir edilmiştir.

IV - MEVZUATTAKİ AFET TEDBİRLERİ VE UYGULAMA

A. BİNALAR HAKKINDA ÇÜRÜK RAPORLARI VAR

*** Rıza Bey Apartmanı Hakkındaki Rapor**

Bayraklı Belediyesi Deprem Etüt Merkezi tarafından düzenlenen 25 Nisan 2012 tarihli rapora göre, depremde yıkılan Rıza bey Apartmanı için zemin+8 kat olarak 1993 yılında ruhsat verilmiş, bina 1975 tarihli deprem yönetmeliğine göre inşa edilmiştir. Söz konusu raporda, sıklaştırma bölgelerinde sıklaştırma olmadığı, zemin katta dükkanlar ve ağır çıkmalar olduğu, bu ağır çıkmaların bina için risk teşkil ettiği, 2005 yılındaki deprem sonrasında kolon giriş bağlantı noktalarında oluşan çatlakların epoksiyle tamir edildiği, merdiven boşluğunda tesisattan kaynaklanan rutubetlenme olduğu, beton sınıfı C15 ile C17 arasındaki seviyede olduğu, beton kalitesinin düşük olduğu, düz demir kullanıldığı, etriye aralıklarının düzensiz ve kolon giriş bağlantılarında etriye sıklaştırılmasının yapılmamasının deprem riski açısından önemli olduğu tespit edilmiştir.

Raporda, binanın temel alanının bulunduğu bölgede zemin etüdü yapılması gerektiği, zeminsel sıkıntı varsa bu sıkıntının ortadan kaldırılması gerektiği, zemin etüt raporu hazırlandıktan sonra 2007 deprem yönetmeliğine göre performans analizinin yapılmasının bina için iyi olacağı, bu sebeple, gerekli ortak kararın alınması halinde Dokuz Eylül Üniversitesi Deprem Araştırma Uygulama Merkezi ile irtibata geçerek zemin etüdü ile beraber performans analizi yaptırılması önerilmiştir.

***Doğanlar Apartmanı Hakkındaki Rapor**

Bayraklı Belediyesi Deprem Etüt Merkezi tarafından düzenlenen 27 Şubat 2018 tarihli raporda, 1990 yılında 1975 tarihli deprem yönetmeliğine göre inşa edilen binada, depremler ve zemindeki sıvılaşmadan kaynaklı olarak zemin kattaki dükkanlarda kapı sıkışması ve deformasyon olduğu; dükkan zeminlerinde bombeleşmeler, birinci kat balkonlarında gözle görülecek seviyede sehim, ayrılma ve deformasyon, iki bina arasındaki deprem dilatasyon derzinde deformasyon, kopma, dökülmeler, dış cephede sıva çatlağı ve dökülmeler olduğu tespit edilmiştir.

Raporda, yapı güvenliğinin tehlikede olduğunun düşünüldüğü bina için, 2007 deprem yönetmeliğine göre belirlenen risklerin yapı açısından tehlikeli bir durum olup olmadığının tespiti için performans analizinin ve zemin etüt çalışmasının yapılması, 6306 sayılı kanun gereği Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yetki verdiği kurum ve kuruluşlar aracılığıyla binanın risk tespitinin yaptırılması ve gerekli tedbirlerin alınması tavsiyesinde bulunulmuştur.

B. SORUMLULUĞU YURTTAŞA YÜKLEYEN AFET YÖNETİMİ

Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum, 1 Kasım 2020 tarihli açıklamasında, İzmir Bayraklı'daki Rıza Bey ve Doğanlar Apartmanlarına ilişkin herhangi bir riskli bina başvurusu yapılmadığı için, binaya ilişkin riskli bina şerhi olmadığından söz etmiştir. Bu binalara ilişkin çalışmanın 3194 sayılı İmar kanununa göre değil, 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanuna göre denetlenmesi gerekmektedir.

Oysa ki, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı uygulamada ekseriyetle “soylulaştırma” amaçlı kentsel dönüşüm uygulamaları üzerine yoğunlaşmaktadır. Şahısların başvurusu üzerine riskli yapı ilanı yapılabileceği gibi Cumhurbaşkanlığının riskli alan ilanı yapabilmesi de hukuken mümkündür. Cumhurbaşkanı'nın zemin yapısı veya üzerindeki yapılaşma sebebiyle can ve mal kaybına yol açma riski taşıyan alanı riskli alan olarak ilan etme yetkisi bulunmaktadır.

Diğer yandan 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanunda, “Yıkılacak derecede riskli olan yapıların bulunduğu alanlar ile kendiliğinden çöken veya zeminin kayması, heyelan, su baskını, kaya düşmesi, yangın, patlama gibi sebeplerle ağır hasar gören veya ağır hasar görme riski bulunan yapıların bulunduğu alanlarda dönüşüm uygulamaları maliklerin ve ilgililerin muvafakati aranmaksızın Bakanlıkça resen yapılabilir veya yaptırılabilir. Uygulama yapılacak alanın sınırları uygulama bütünlüğü gözetilerek belirlenir” denilerek, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının bu konuda bir başvuru beklemeden de re'sen çalışmalar yürütebileceği düzenlenmiştir.

Söz konusu Rıza Bey, Doğanlar ve Karagül Apartmanları hakkında Bayraklı Belediyesi Deprem Etüt Merkezi tarafından hazırlanan raporlarda, bu binaların çürük oldukları, güçlendirilmeleri gerektiği yönünde görüş bildirilmiştir. Söz konusu binaların zemin yapısındaki sorunlara da işaret edilmiştir.

Bu binaların riskli yapı statüsüne kavuşabilmeleri için illa ki yurttaşlar tarafından bir başvuru yapılmasını beklemek ihmalleri ortaya koymaktadır. Uygulamada, yapı denetimin özelleştirilmiş olması da denetimsizliğin boyutunu arttırmaktadır. Son yıllarda sık sık deprem yaşayan İzmir'de, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca re'sen araştırma yapılmamış olması, önleyici tedbirlere başvurulmaması ihmaldir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, TOKİ ve Belediyeler, riskli alan, riskli yapı gibi kavramları, kentsel dönüşüm projelerine bir yasal kılıf gibi kullanmakta, bu konuda yeterli teknik raporlar hazırlamadan işlemler tesis edebilmektedir. Böylelikle, afet riski altında olmayan kırsal ve kentsel alanlar da kentsel dönüşüm uygulama alanları haline dönüştürülmektedir.

V - İMAR BARIŞI VE İZMİR DEPREMİ DEĞERLENDİRİLMESİ

*** İzmir, İmar Barışından En Fazla Faydalanan 2. Şehir**

İzmir'de 672 bin 211 bağımsız birim imar barışından faydalanmıştır. İmar barışından en fazla faydalanan 5 il sırasıyla İstanbul, İzmir, Ankara, Antalya, Muğla'dır.

İmar barışından İstanbul'da 1 milyon 87 bin 963 bağımsız birim, İzmir'de 672 bin 211 bağımsız birim, Ankara'da 361 bin 85 bağımsız birim, Antalya'da 349 bin 375 bağımsız birim, Muğla'da 303 bin 249 bağımsız birim faydalanmıştır.

*** Kamu İmar Barışı Kapsamında Afet Denetim ve Tedbir Görevlerini Ertelıyor**

Mevzuata göre, imar barışı kapsamında yapı kayıt belgesi verilen yapılarda, afete karşı dayanıklı olmadığı konusunda bir inceleme yapılmamakta, imar barışından faydalanan yapı sahibinin beyanları esas alınarak kayıt altına alma işlemi yapılmaktadır.

Önemle belirtmek gerekir ki; yapı kayıt belgesi, ilgili yapıya 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Yapılar Hakkındaki Kanun'dan muaf olma hakkı vermemektedir. Ancak, Kamu, imar barışı ile 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Yapılar Hakkındaki Kanun'dan kaynaklı yükümlülüklerini yerine getirme hakkını saklı tutarak, ruhsatlı ya da ruhsatsız yapılarda afete karşı dayanıklılıkla ilgili denetim ve tedbir görevlerini belirsiz bir şekilde ertelemektedir.

VI - AFETE MÜDAHALE EDENLERİN GÜVENCESİZLİĞİ

Afet öncesinde alınması gerekli tedbirlerden birisi de afet müdahale ekiplerinin oluşturulmasıdır. Afete müdahalenin hızlılığı ve verimliliği can ve mal kaybının büyüklüğünü belirlemektedir. Ülkemizde AFAD ve İtfaiye Birimlerine bağlı personeller, AKUT gibi sivil toplum örgütleri ve yurttaşların katılımıyla müdahaleler yapılarak deprem enkazlarında çalışmalar yürütülmektedir. Bu konuda özel eğitim gören personellerin sayılarının artması, özlük haklarının güçlendirilmesi önem taşımaktadır. Özellikle deprem riski yüksek olan kentlerde daha hızlı biçimde müdahale edilmesini sağlayacak personel istihdam edilmeli, ekipman bulundurulmalıdır.

Deprem anında müdahalede, toplumsal dayanışma ve sivil toplum örgütlerinin katılımı da önem taşımaktadır. Bu nedenle, gönüllü müdahale timleri oluşturulması buna ilişkin eğitimlere ağırlık verilmesi müdahalenin güvenliği ve verimliliği açısından önem taşımaktadır.

İzmir'deki müdahalelerde de görülmüştür ki, saatlerce müdahale işlemi gerçekleştiren personellerin bu süreç esnasında temel ihtiyaçlarını gidermelerine yönelik aksaklıklar yaşanmıştır. Şöyle ki, bu kişilerin dinlenme saatlerinde karavan vb. araçlarla barındırılması, temel ihtiyaçlarını giderebilecekleri mekan ve koşullara sahip olması, müdahalenin verimliliği yönünden önem taşımaktadır.

VII - DEPREME DİRENÇLİ KENTLER

Depreme dirençli kentlerin inşası için, afetlerin fiziki, doğal, tarihi ve kültürel ve ekonomik zararlarının azaltılmasına ilişkin önleyici tedbirler güçlendirilmeli, afet riski azaltma politikaları belirlenmeli, imar uygulamaları gibi öncelikli uygulamalarda Afet Riskini Azaltma politikalarına göre hareket edilmelidir.

“Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi (2015- 2030)” kapsamında ülkelerin afet risklerini azaltmak birinci öncelik olarak belirlenmiştir (UNISR 2015). Kentlerde fay hatları, depreme ve aşırı doğa olaylarına karşı hassas ve dirençsiz

bölgelerde yapılaşmalardan öncelikli olarak kaçınılmalıdır. Kentlerdeki nüfus yoğunlukları, iklim değişikliği gibi etkenler de afetin boyutlarını arttırmaktadır.

Halkın karar alma ve planlama süreçlerine katılımını öncüleyen, şeffaf bir yönetim anlayışı Afet Riskini Azaltma politikası için önkoşuldur. Türkiye’de deprem kapsamında toplanan vergilerin akıbetlerinin belirsizliği gibi, deprem kapsamında alınan tedbirlerin neler olduğu da bilinmemektedir

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- 1.) Fay Kanunu Teklifi bir an önce kanunlaştırılmalıdır.
- 2.) Bağımsız bir deprem kurulu oluşturulmalıdır.
- 3.) Toplanan deprem vergileri depremin zararlarını azaltacak tedbirler ve deprem sonrasındaki normale dönüş ile rehabilitasyon çalışmaları için harcanmalıdır.
4.) Öntedbirlik ilkesi gereğince, Afet Riskini Azaltma politikaları belirlenmeli, imar uygulamaları gibi öncelikli uygulamalarda Afet Riskini Azaltma politikalarına göre hareket edilmelidir.
- 5.) Büyükşehir Belediyeleri bünyesinde Deprem ve Aşırı Doğa Olayları ile Mücadele Daire Başkanlıkları, İl ve İlçe belediyeleri bünyesinde Deprem ve Aşırı Doğa Olayları İle Mücadele Müdürlükleri kurulmalıdır. Bu birimler tarafından deprem çalışmaları yapılmalıdır.
- 6.) Afetlere karşı dayanıksız yapı stokunun iyileştirilmesi ve kentsel dönüşüm uygulamaları yapılırken, soylulaştırma, zorla tahliye, mülkiyet hakkı ihlali, borçlandırma gibi davranışlardan kaçınılmalı; yurttaşların sağlık ve konut haklarını tesis edecek adil uygulamalar geliştirilmelidir.
- 7.) Afet riski tespitlerinin bilimsel ve objektif verilere göre hazırlanan raporlarla yapılması; bu raporların neticelerine göre iyileştirme ya da kentsel dönüşüm uygulamalarının yapılıp yapılmamasına karar verilmelidir. Bu kapsamda fay hattı üzerindeki tüm yerleşim birimlerinde bulunan yapı stokunun risk analizi bir an evvel yapılmalıdır.

8.) Kamusal müşterek alanlar, afet durumlarında kullanılabilir mekanlar olarak kurgulanmalıdır. Arama-kurtarma, ilkyardım ve diğer temel ihtiyaç malzemelerinin bulunduğu üniteleri taşıması gereken, yurttaşların kolayca erişebileceği konuma sahip toplama alanlarının sayıları artırılmalıdır.

9.) Arama kurtarma ekiplerinin personel sayıları artırılmalı, afetle mücadele sırasındaki temel ihtiyaçlarını gidermeye yönelik koşullar iyileştirilmelidir.

10.) İzmir Seferihisar Merkezli deprem nedeniyle oluşan mağduriyetlerin giderilmesi zarar gören yerleşim alanları ve yurttaşlara herhangi bir ayırım gözetmeksizin eşit hizmet sunulmalı, mağduriyetleri oranında eşit koşullarda kamu hizmetlerinden yararlandırılmaları sağlanmalıdır.

11.) Deprem sonrasında evleri “oturulmaz” hale gelen mülkiyet sahibi ve kiracı yurttaşlara barınma imkânları sunulmalı; zararları tazmin edilmeli, eşya ve kira yardımı yapılmalıdır.